

vprašanjih. Organizacija metropolije Črnovške, Kotorske in Sarajevske, ustanovitev bogoslovne fakultete na vseučilišči v Črnovcih in pravoslavnega semenišča v Sarajevu to je bilo prav za prav vse njegovo delo.

Leta 1871. je dobil red železne krone III. reda, a nekaj let pozneje je bil imenovan dvornim svètnikom. Razven navedenih odlikovanj je imel tudi zlato svetinjo za znanost in umetnost.

Kot vseučiliški profesor je bil velik prijatelj in dobrotnik dijakom s Kranjskega, pa tudi Slovencem od drugod. Mnogo let je upravljal Knaffjevo ustanovo in obračal skrb v to, da so se množile podpore iz tega blagonosnega zaloga. A tudi sicer je priskrboval dijakom podpore, bodisi, da jih je priporočal znancem za postranski zaslužek, bodisi da jih je napotoval k Najvišji zasebni blagajni, kjer so se vedno ozirali na njegovo priprošnjo. Kadar je sila do vrha prikipela, bil je glas: „k profesorju Zhishmanu!“ In vsak količkaj vreden dobil je podporo ali vsaj primeren svet. Izredno je bil vesel in nekako ponosen, če so se slovenski dijaki odlikovali na vseučilišči, zamolčal pa tudi ni svoje graje, če je zapazil kako malomarnost. Za svojo domovino se je vedno zanimal in dijake povpraševal po tem in onem, a politike mu ni bilo mari. Ko je bil l. 1888. zbok svoje starosti kot vseučiliški profesor vpokojen, postal je ravnatelj c. kr. rodbinsko-fidejkomisne knjižnice – in slovensko dijaštvo je tako izgubilo svojega pokrovitelja. Zadnje tedne je bil nekoliko bolehen in šele dné 4. kimovca je zapustil sobo in šel v spremstvu svoje gospodinje na sprehod v Schönbrun, kjer ga je zadela kap. Še predno je prišel zdravnik, je blagi mož izdihnil plemenito svojo dušo.

Marsikdo izmed razumnikov slovenskih, ki čita vest o njegovi smrti, spominja se tega z velikim vplivom in mnogimi častni obdaneža moža s hvaležnim srcem. Bodi mu blag spomin tudi med slovenskim učiteljstvom!

Lastovki v slovo.

(Praktična obravnava 34. ber. v III. Ber. str. 29.)

a) Uvod. Naštej mi nekatere ptice! Ali vse te ptice ostajajo vse leto pri nas? Kako imenujemo one ptice, katere zapuščajo jeseni naše kraje ter se selijo v južne, gorkejšje? Ali mi veš imenovati nekatere ptice selilke? Najbolj znana ptica selilka je lastovka. (Učitelj pokaže učencem sedaj natlačeno lastovko ali pa vsaj dobro podobo ter jo z učenci v tem obsegu opiše): Lastovka je ptica. Dolga je 14 cm. Zgoraj je črna, spodaj bela, na čelu in na grlu pa rjava. Repna peresa so razven srednjih dveh belo pikasta. Kljunček je kratek in plošnjat, na koncu malo prikrivljen. Perotnice so dolge, vrezane kakor kosa; rep pa je

škarjast. Lastovka gnezdi, ako je le mogoče, kje pod streho, navadno v vežah, v stajah, kubinjah in celo v dimnikih. Dvakrat na leto znese samica 4-6 belih, sivo ali rjavo pikastih jajčec, katere izvali v 12 dneh. Lastovka pokonča neizrečeno mnogo nadležnega in škodljivega mrčesa, vsakoršnih muh in mušič, komarjev in žužkov, metuljev in pajkov. Lastovka ima prav mil glas; zlasti kadar samica vali, samec tako zadovoljno in zgovorno žubori, da ga je veselje poslušati. Ko se pa približa mrzli letni čas, letajo lastovke nekoliko dni v večjih tropih nemirno okoli; naposled pa neko noč kar zginejo in odlete v južne gorke kraje.

b) Učitelj pripoveduje vsebino pesmi v prozi, n. pr.: Tinček ogle doval je večkrat lastovko, katera je gnezdila v podstrešji domače hiše. Vse leto ga je razveseljevala in zato je bil jeseni jako žalosten, ko je opazil, da se lastovke zbirajo, da odlete v južne kraje in da je med njimi tudi njegova znanka. Gledal je na stolp vaške cerkvice, kjer so se lastovke zbirale, zraven pa je premišljal in vzdihoval, kakor bi hotel lastovki reči: „Kaj ne, mrzlo je postalo pri nas in ta mraz te žene v tuje kraje? Oj, kako je bilo prijetno pomladi in poleti, ko si sedevala na lipi in lepo prepevala ali pa, ko si že na vse zgodaj me s svojo pesmico budila, na večer pa si mi pela, da sem laglje zaspal! Kako pa je bilo še-le prijazno, ko sem gledal, kako si letala iz gnezda v gnezdo k svojim mladičem ter pela lepe pesmice! Zdaj, zdaj pa se poslavljajš od mene in v slovo mi pa še jedenkrat z zvonika donijo tvoji mili glasovi. Oj, kako to mene boli, da me zapuščajš; toda, ker vem, da je zdaj tu premrzlo za-te, ti kar nič ne branim; le pojdi, kamor te veseli. To pa mi je hudo, da nimam i jaz perja in perotnic, da bi i jaz letel tje v južne, gorkeje kraje. Toda ostati moram tu“. Tako si je mislil Tinček, ko je gledal lastovke na zvoniku vaške cerkvice.

c) Učenci ponovijo na stavljena prašanja, n. pr. Koga je Tinček večkrat opazoval? Kje je gnezdila tista lastovka? Kako velika je lastovka? Kakošna je po hrbtu, trebuhu? Kakšne ima perutnice? Kakšen rep? S čim je dečka razveseljevala? itd. (Potem pa naj se nadaljuje nekako tako-le): Glejte otroci, to je bil jako priden deček; vse živali posebno pa ptičice je imel jako rad; nikoli jih ni lovil, še manj pa, da bi jih bil mučil. Poleg tega se je pa tudi v šoli dobro učil; roditelji so ga dali v mestne šole in tudi tam se je vedno pridno učil in postal je gospod, duhovnik. Znal je pa ta gospod spisovati lepe pesmice in ko se je nekda spomnil, kako se je poslavljaj od lastovke, ko je bil še deček, napisal je hitro o tem lepo pesmico, katero imate tudi vi v svojih berilih in katero bomo danes brali. Vzemite knjige in poiščite 34. ber. vajo!

e) Učitelj čita sam.

d) Iskanje in razlaganje manj znanih besed. Boljši učenci bero kitico za kitico, učitelj pa razjasnjuje manj znane besede, kakor: Slovo: Ako gre kdo v tuje kraje in sicer za dlje časa, navadno pred odhodom še jedenkrat obiše svoje znance. Ti pa mu želijo, da bi bil v tujini srečen, da bi se kmalu vrnil itd. O takem pravimo, da je prišel po slovo ali, da se poslavlja. — Ljuba: Ljubi pravimo tistemu, katerega imamo jako radi, n. pr. ljubi roditelji. — Pela kratak čas: Prepevala je in to je dečka kratkočasilo, ko jo je poslušal. — Rano: Zjutraj zgodaj. — Sladko me zazibala: Poslušal je petje ali pa mislil o njem toliko časa, da je sladko zaspal. — Zapela milo pesem v srčice: Vesel, hudo vesel sem bil; pristrčno me je veselilo. — Line: Velika okna pri zvonikih, tam kjer so zvonovi. — Želiš: Rada bi šla. — Srce me boli: Žalosten sem. — Kam: Kamor. — Pa v ledovje zakovano moje resno je srce: Jaz pa moram ostati tu v teh mrzlih krajih.

e) Splošno čitanje.

f) Namen pesmi. Ali nam lastovka kaj koristi? S čim nam koristi? Ali samo lastovke love žužke, metulje itd.? Ali so torej tudi druge ptice koristne? Ali se smejo ptički loviti, ker nam toliko koristijo? Zakaj pa je dobro, da ptički pokončujejo mrčese? Zapomnite si torej:

Kdor gnezda razdira in ptičke lovi,
Si sadne škodljivce na drevji redi.

g) Uporaba. 1.) Pesem se memorira. 2.) Pesem se poje. 3.) Napišite nekatere ptice selilke? (Vaja pri samostalniku.) 4.) Prepišite vse zaimke! 5.) Opiše se lastovka na stavljena prašanja ali pa po sledeči osnovi: Ime. — Velikost. — Barva. — Kljun. — Perutnice. — Rep. — Prebivanje. — Razplodba. — Hrana. — Korist. 6.) Zapišite to pesem v nevezanem govoru!

J. Novak.

Kako se sestavlja „Razvrstitev učnih ur?“

Učitelj ima prostost, da si sam razvrsti učne ure v tednu po svojih razmerah, kolikor jih zahteva zakon. Pri tem sem opazil, da si nekateri sestavljajo ure precej nerodno in površno. Imajo pač določeno število ur, a jih nimajo posebno premišljeno urejenih. Ne mislim določiti stalno „Razvrstitev ur“, pokazati hočem le, kako si učitelj uredi čas veliko prijetnejše, užije manj truda vsak dan, ter doseže tembolj gotovo svoj smoter.

Navajam potrjeno „Razvrstitev ur jednorazrednice“, ker je teh največ, na kateri vidi tudi učitelj večrazrednice kaj za svojo korist: